

Posudek oponenta na diplomovou práci Zdeňka Židka „Shakespeare a právo“

Shakespearovo dílo pro svoji hloubku, vytříbenost a šíři záběru přežilo staletí a poutá do dnešních dní zájem vědců i laiků. Shakespeare se stal pro většinu lidí symbolem dramatika. Nebudeme přehánět, když řekneme, že zcela zaslouženě. O jeho dílo se zajímají nejen historici obecných dějin, literární historici, ale i právníci. V případě právníků je tomu tak proto, že se Shakespeare v mnoha směrech dotýká právní reality a klíčových otázek fungování práva. Pozornost Shakespeareovi není věnována jen v cizině, nýbrž v poslední době i u nás.

Jedním z těch, kdo se v našem prostředí zabývá Shakespearem a jeho dílem, je Zdeněk Židek. Sepsal diplomovou práci „Shakespeare a právo“, kterou nyní předkládá k obhajobě na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Čeho chtěl svou prací dosáhnout, vyjádřil hned v úvodu: „...pozastavit se nad Shakespearovou znalostí práva ... hloubkou jeho textů z hlediska právní teorie a obecného nahlížení na spravedlnost ... upozornit či popsat několik jeho narážek na právo a právníky a v neposlední řadě poukázat na několik právních institutů, které se v jeho dílech objevují...“

Úvodní pasáže práce jsou zaměřeny na relaci práva a literatury. Autor ukazuje, jak literatura může ztvárňovat právní realitu a jak právo může být předmětem literární analýzy. Připomíná, že předmět právo a literatura je dnes uznávanou součástí studijních programů právnických fakult v USA. Tento předmět zlepšuje představu právníků o fungování práva, posiluje právní imaginaci a kultivuje právní argumentaci. Důkazem jeho vlivu na praxi je časté citování proslulých autorů v soudních rozhodnutích – a mezi nimi v první řadě Shakespeara.

V další textu se autor věnuje Shakespearovu životu. Činí tak objektivně a kriticky. Nepodléhá kouzlu Shakespearovy osobnosti. Proto nezamlčuje, že byl Shakespeare současníky obviňován z plagiátorství. Nepředpojatě zkoumá také Shakespearův vztah k právu. Správně konstatuje, že Shakespeare právo nejen dobře znal (jako soudní kverulant), ale že o něm a právnících nesmýšlel a nepsal nijak lichotivě. Dobře si totiž uvědomoval slabiny práva a právníckého stavu. Shakespearovy časté narážky na právo a právníky nemohou zneviditelnit ani neznalost reálií tehdejší doby na straně čtenáře ani případné problémy s překladem.

Těžiště práce tvoří výzkum reflexe právních jevů ve třech divadelních hrách: Něco za něco, Othello a Kupec benátský. Každá z nich odráží jiný segment právní problematiky. Společné mají to, že právní tematika v nich představuje osu a rámec dramatického příběhu.

Právo v nich přitom nefunguje neproblematicky, nezřídka ukazuje spíše svou odvrácenou tvář (např. rigiditu, formalismus). Potvrzuje se, že se bez ekvity a morálky neobejde. Vypovídací hodnota všech tří příběhů je vysoká i přesto, že nás od doby jejich vzniku dělí mnoho staletí. V určitých parametrech však odrážejí nám hodně vzdálenou realitu – např. trestní postih cizoložství nebo tradiční (násilnou) reakci na něj, mnoha právními řády v minulosti dovolenou. Výběr těchto divadelních her je šťastný a autor nezapomíná ani na ostatní Shakespearovy hry a sonety.

Celkově lze říci, že je práce po všech stránkách zdařilá: její výstavba je logická, závěry jsou akceptovatelné a dobře odůvodněné. Opírá se o množství našich i cizojazyčných zdrojů. Z hlediska jazykového a technického ji také není co vytknout.

Práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu diplomových prací. Navrhuji hodnocení „výborně“.

Praha, 7. srpna 2017

Doc. JUDr. PhDr. Pavel Maršálek, Ph.D.